

Vládní návrh

ZÁKON

ze dne2016,

kterým se mění zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna zákona o nemocenském pojištění

Čl. I

Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 239/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 2/2009 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 302/2009 Sb., zákona č. 303/2009 Sb., zákona č. 362/2009 Sb., zákona č. 157/2010 Sb., zákona č. 166/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 180/2011 Sb., zákona č. 263/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 1/2012 Sb., zákona č. 167/2012 Sb., zákona č. 169/2012 Sb., zákona č. 396/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 344/2013 Sb., zákona č. 64/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 332/2014 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 14/2015 Sb., zákona č. 131/2015 Sb., zákona č. 204/2015 Sb., zákona č. 317/2015 Sb. a zákona č. 47/2016 Sb., se mění takto:

1. V § 1 odst. 1 se za slovo „mateřství“ vkládají slova „, péče otce o dítě po jeho narození“.
2. V § 3 písm. l) se za slovo „mateřství“ vkládají slova „, , nástup na dávku otcovské porodní péče“.
3. V § 3 písmeno u) včetně poznámky pod čarou č. 81 zní:
„u) otcem dítěte muž zapsaný jako otec dítěte do knihy narození⁸¹⁾,”

⁸¹⁾ § 14 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.“

4. V § 3 se na konci textu písmene v) doplňují slova „; v případě svěřeni dítěte soudem do společné nebo do střídavé péče³⁰⁾ obou rodičů se za domácnost považuje domácnost každého z těchto rodičů“.

5. V § 4 se za písmeno b) vkládá nové písmeno c), které zní:
„c) dávka otcovské poporodní péče (dále jen „otcovská“),“.
- Dosavadní písmena c) a d) se označují jako písmena d) a e).
6. V § 16 úvodní části ustanovení, § 21 odst. 1 písm. b), § 47 odst. 1 větě první a v § 95 odst. 1 písm. d) se za slova „pomoci v mateřství“ vkládá slovo „ , otcovské“.
7. V § 18 odst. 7 písm. c) se za slovo „mateřství“ vkládá slovo „ , otcovská“.
8. V § 20 se na konci textu odstavce 2 doplňují slova „nebo na více otcovských“.
9. V § 29 se dosavadní text označuje jako odstavec 1 a doplňuje se odstavec 2, který zní:
„(2) Výše nemocenského za kalendářní den činí 100 % denního vyměřovacího základu v případech, kdy byl pojištěnec uznán dočasně práce neschopným nebo mu byla nařízena karanténa v důsledku toho, že se prokazatelně podílel v obecném zájmu na provádění záchranných nebo likvidačních prací při požáru, ekologické nebo průmyslové havárii, při povodni, vichřici nebo vyšším stupni větrné pohromy nebo při jiných mimořádných událostech jako člen jednotky sboru dobrovolných hasičů obce povoláné operačním střediskem Hasičského záchranného sboru České republiky.“.
10. V části třetí se za hlavu IV vkládá nová hlava V, která včetně nadpisu zní:

„HLAVA V

OTCOVSKÁ

Díl 1

Podmínky nároku na otcovskou

§ 38a

(1) Nárok na otcovskou má

- a) pojištěnec, který pečuje o dítě, jehož je otcem,
- b) pojištěnec, který pečuje o dítě, které převzal do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu, pokud dítě ke dni převzetí do této péče nedosáhlo 7 let věku.

(2) Podmínkou nároku na otcovskou osoby samostatně výdělečně činné je účast na pojištění jako osoby samostatně výdělečně činné podle § 11 alespoň po dobu 3 měsíců bezprostředně předcházející dni nástupu na otcovskou podle § 38b odst. 2. Podmínkou nároku na otcovskou zahraničního zaměstnance je účast na pojištění jako zahraničního zaměstnance podle § 10 odst. 8 alespoň po dobu 3 měsíců bezprostředně předcházející dni nástupu na otcovskou podle § 38b odst. 2.

(3) Otcovská náleží, jen nastal-li nástup na otcovskou v období 6 týdnů ode dne narození dítěte nebo ode dne převzetí dítěte do péče.

(4) V tomtéž případě péče o dítě náleží otcovská jen jednou a jen jednomu z oprávněných. Otcovská náleží jen jednou i v případě, že pojištěnec pečuje o více dětí narozených současně nebo o více dětí převzatých současně do péče; v tomto případě se péče o více těchto dětí považuje za péči o jedno dítě.

(5) Nárok na otcovskou nemají pojištěnci vykonávající pojištěnou činnost ve vazbě, odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody zařazení do práce a osoby ve výkonu zabezpečovací detence zařazené do práce.

Díl 2 Podpůrčí doba u otcovské

§ 38b

(1) Podpůrčí doba u otcovské činí 1 týden.

(2) Podpůrčí doba u otcovské začíná nástupem na otcovskou. Nástup na otcovskou nastává dnem, který pojištěnec určí v období 6 týdnů ode dne narození dítěte nebo ode dne převzetí dítěte do péče.

(3) Jestliže je dítě umístěno v zařízení poskytujícím nepřetržitou péči o děti z jiných než zdravotních důvodů na straně dítěte nebo matky, podpůrčí doba u otcovské končí dnem umístění dítěte do takového zařízení. Obdobně se postupuje v případě, pokud rodiče o dítě přestali pečovat a dítě bylo z tohoto důvodu svěřeno do péče nahrazující péči rodičů.

(4) Výplata otcovské se nepřerušuje. Otcovská náleží po celou podpůrčí dobu i v případě úmrtí dítěte před uplynutím podpůrčí doby.

(5) Jestliže v průběhu podpůrčí doby, po kterou se pojištěnci vyplácí otcovská, vznikne nárok na další otcovskou z téhož pojištění, nevyplácí se další otcovská po dobu, po kterou trvá nárok na předchozí otcovskou; podpůrčí doba u této další otcovské se však stanoví ode dne nástupu na otcovskou. Otcovská se dále nevyplácí za dny pracovního klidu, pokud pojištěnci nevznikl nárok na výplatu otcovské alespoň za 1 kalendářní den, který měl být pro něho pracovním dnem.

Díl 3 Výše otcovské

§ 38c

Výše otcovské za kalendářní den činí 70 % denního vyměřovacího základu.

Díl 4 Společné ustanovení o otcovské

§ 38d

Za rozhodnutí příslušného orgánu o převzetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů se považují rozhodnutí podle § 38 písm. a) až e) a g) až i) a rozhodnutí soudu o svěřeni dítěte do pěstounské péče.“

Dosavadní hlavy V až VII se označují jako hlavy VI až VIII.

11. V § 39 odst. 2 se věta druhá zrušuje.

12. V § 48 odst. 1 se za písmeno a) vkládá nové písmeno b), které zní:

„b) nárok na výplatu otcovské přednost před nárokem na výplatu nemocenského a ošetřovného,“.

Dosavadní písmeno b) se označuje jako písmeno c).

13. V § 48 odst. 3 se za větu první vkládá věta „Je-li však jednou z dávek podle věty první otcovská, nesmí být úhrn dávek za kalendářní den vyšší, než by činila výše otcovské vypočtené z denního vyměřovacího základu ve výši třetí redukční hranice; je-li úhrn dávek vyšší, snižuje se postupně ošetřovné, nemocenské a otcovská tak, aby úhrn dávek tuto výši otcovské nepřesáhl.“.

14. V § 97 se na konci odstavce 1 doplňuje věta „Jde-li o žádost o otcovskou, předává zaměstnavatel tuto žádost okresní správě sociálního zabezpečení podle věty první neprodleně po uplynutí podpůrcí doby podle § 38b.“.

15. V § 109 se na konci odstavce 3 tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno c), které zní:

„c) při stanovení výše nemocenského podle § 29 odst. 2 též potvrzením hasičského záchranného sboru kraje, jehož operačním střediskem byla jednotka sboru dobrovolných hasičů obce povolána, že pojištěnec je členem této jednotky a že k dočasné pracovní neschopnosti nebo k nařízení karantény došlo v souvislosti se skutečnostmi uvedenými v § 29 odst. 2.“.

16. V § 109 se za odstavec 6 vkládá nový odstavec 7, který zní:

„(7) Nárok na výplatu otcovské se uplatňuje na předepsaném tiskopise. Pro výplatu otcovské v případě uvedeném v § 38a odst. 1 písm. b) je třeba dále osvědčit skutečnost, že žadatel převzal dítě do péče, rozhodnutím příslušného orgánu (§ 38d).“.

Dosavadní odstavec 7 se označuje jako odstavec 8.

17. V § 110 odst. 2 větě první se za slovo „Nemocenské“ vkládá slovo „ , otcovská“.

18. V § 145 odst. 2 se slova „až 6“ nahrazují slovy „až 7“.

Čl. II

Přechodná ustanovení

1. Nárok na dávku otcovské poporodní péče vzniká, pokud se dítě narodilo v období 6 týdnů přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

2. Nárok na dávku otcovské poporodní péče vzniká, pokud bylo dítě v období 6 týdnů přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona převzato do péče nahrazující péči rodičů.

3. Vznikl-li nárok na výplatu nemocenského přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a tento nárok trvá alespoň v den, kdy tento zákon nabyl účinnosti, stanoví se ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona nemocenské podle § 29 odst. 2 zákona č. 187/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, pokud pojištěnec předloží příslušné okresní správě sociálního zabezpečení potvrzení uvedené v § 109 odst. 3 písm. c) zákona č. 187/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

Čl. III

V § 37 odst. 1 písm. e) zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění zákona č. 590/1992 Sb., zákona č. 307/1993 Sb., zákona č. 241/1994 Sb., zákona č. 60/1995 Sb., zákona č. 242/2003 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb. a zákona č. 344/2013 Sb., se za slovo „osamělý,“ vkládají slova „dobu, po kterou trvala podpůrná doba u dávky otcovské poporodní péče podle zákona o nemocenském pojištění,“.

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona o důchodovém pojištění

Čl. IV

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění zákona č. 134/1997 Sb., zákona č. 289/1997 Sb., zákona č. 224/1999 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 116/2001 Sb., zákona č. 188/2001 Sb., zákona č. 353/2001 Sb., zákona č. 198/2002 Sb., zákona č. 263/2002 Sb., zákona č. 264/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 85/2004 Sb., zákona č. 281/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 562/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 24/2006 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 405/2006 Sb., zákona č. 152/2007 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 218/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 178/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 108/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 303/2009 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 135/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 220/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 348/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 314/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 403/2012 Sb., zákona č. 463/2012 Sb., zákona č. 267/2013 Sb., zákona č. 274/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 182/2014 Sb., zákona č. 183/2014 Sb.,

zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 332/2014 Sb., zákona č. 131/2015 Sb., zákona č. 377/2015 Sb. a zákona č. 47/2016 Sb., se mění takto:

1. V § 5 odst. 2 písm. g) se za slovo „ošetřovného“ vkládají slova „a u dávky otcovské poporodní péče“.
2. V § 16 odst. 4 písm. a) se za slovo „docházku“, vkládají slova „doby, po kterou trvala podpůrní doba u dávky otcovské poporodní péče podle zvláštního právního předpisu^{5e)}“,.
3. V § 52 odst. 1 písm. b) se slovo „výchovy“ nahrazuje slovem „péče“ a slova „nebo do společné výchovy manželů³⁷⁾“ včetně poznámky pod čarou se zrušují.
4. V § 52 se na konci odstavce 1 doplňuje věta „Podmínka potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod se pro účely vzniku nároku na sirotčí důchod považuje za splněnou též, byl-li získán aspoň 1 rok doby pojištění uvedené v § 11 a § 13 odst. 1 přede dnem smrti v období uvedeném v § 40 odst. 2 větě první anebo, jde-li o pojištěnce staršího 38 let, byly-li získány aspoň 2 roky doby pojištění uvedené v § 11 a § 13 odst. 1 přede dnem smrti v období uvedeném v § 40 odst. 2 větě druhé.“.
5. V § 52 odst. 5 se slova „výchovy jiné osoby nebo do společné výchovy manželů³⁷⁾“ nahrazují slovy „péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí soudu o svěřením dítěte do péče jiné osoby“.

Čl. V

Přechodné ustanovení

Nároky na sirotčí důchod uvedené v § 52 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, jejichž podmínky byly splněny přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, ale nezakládaly nárok před tímto dnem, se posuzují podle zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona; sirotčí důchod se v těchto případech přizná nejdříve ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

ČÁST ČTVRTÁ

Změna zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

Čl. VI

Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění zákona č. 186/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 586/2004 Sb., zákona č. 626/2004 Sb., zákona č. 169/2005 Sb., zákona č. 253/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 530/2005 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 531/2006 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 326/2009 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 167/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 204/2015 Sb. a zákona č. 377/2015 Sb., se mění takto:

1. V § 66 odst. 3 větě první se za slova „čerpání dovolené“ vkládají slova „na dobu, kdy je příslušníkovi vyplácena dávka otcovské poporodní péče (dále jen „otcovská“),“.
2. V § 66 odst. 5 větě první se část věty před středníkem nahrazuje slovy „Byl-li příslušník během dovolené uznán neschopným ke službě, ošetřuje-li nemocného člena rodiny nebo je-li mu vyplácena otcovská, dovolená se mu přerušuje“.
3. V § 78 odst. 2 se věta první nahrazuje větou „U příslušníka je neschopnost ke službě, nařízení karantény nebo vyplácení otcovské omluvenou překážkou ve službě.“.

ČÁST PÁTÁ

Změna zákoníku práce

Čl. VII

V § 192 odst. 1 ve větě čtvrté zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 326/2009 Sb., zákona č. 364/2011 Sb. a zákona č. 365/2011 Sb., se slova „nebo peněžitá pomoc v mateřství⁶³⁾“ nahrazují slovy „peněžitá pomoc v mateřství⁶³⁾ nebo dávka otcovské poporodní péče¹¹³⁾“.

Poznámky pod čarou č. 63 a 113 znějí:

⁶³⁾ § 33 zákona č. 187/2006 Sb.

¹¹³⁾ § 38b zákona č. 187/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.“.

ČÁST ŠESTÁ

ÚČINNOST

Čl. VIII

Tento zákon nabývá účinnosti prvním dnem devátého kalendářního měsíce následujícího po jeho vyhlášení.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

Obecná část

A. Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy

Podle ust. § 196 a násl. zákoníku práce může otec dítěte čerpat od narození dítěte rodičovskou dovolenou v rozsahu, o jaký požádá, ne však déle než do doby, kdy dítě dosáhne věku 3 let. Pokud chce otec o narozené dítě pečovat současně s matkou, nemá nárok na žádnou finanční podporu ze systému sociálního zabezpečení. Finanční podporu (peněžitou pomoc v mateřství nebo rodičovský příspěvek) může čerpat vždy jen jeden z rodičů pečujících o dítě.

Členům jednotek sboru dobrovolných hasičů obce (dále jen „JSDH obce“), kteří byli uznáni dočasně práce neschopnými z důvodu nemoci nebo úrazu, protože se podíleli na provádění záchranných nebo likvidačních prací při požáru, ekologické nebo průmyslové havárii, povodni nebo při jiných mimořádných událostech, anebo jim byla nařízena karanténa, se poskytuje za předpokladu jejich účasti na nemocenském pojištění stejně jako jiným pojištěncům nemocenské od patnáctého kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény ve výši 60 % denního vyměřovacího základu, přestože vykonávají tuto činnost v obecném zájmu k ochraně života a zdraví občanů, jejich majetku a majetku právnických osob.

Pokud se týká sirotčích důchodů, praktické zkušenosti ukazují, že i přes dosud provedená zmírnění podmínky potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod pro účely vzniku nároku na sirotčí důchod se stále vyskytují případy, kdy nárok na sirotčí důchod nevznikne.

S ohledem na výše uvedené se navrhuje zavést do systému nemocenského pojištění novou dávku otcovské poporodní péče (dále jen „otcovská“). Účelem této nové dávky bude především posílení vazby mezi dítětem a jeho oběma rodiči v raných týdnech života dítěte, podpora a motivace otců k zapojení se do péče o novorozené dítě a rozvoj vztahů v rámci rodiny a kompenzace ucházejícího příjmu otce z důvodu péče o novorozené dítě a matku krátce po porodu. Obdobné opatření se navrhuje zavést i v případě převzetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů. Nová dávka bude poskytována z nemocenského pojištění otci dítěte po dobu jednoho týdne, nástup na otcovskou bude možný v období 6 týdnů ode dne narození dítěte a výše této dávky za kalendářní den bude činit 70 % denního vyměřovacího základu. Na dávku bude mít nárok při splnění podmínek zaměstnanec a osoba samostatně výdělečně činná (nemocensky pojištěná), pokud je otcem dítěte nebo osobou, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu. Návrh zákona bude mít pozitivní přínos pro rovnost žen a mužů. Konkrétně zavedení otcovské vytvoří prostor pro participaci mužů na péči o malé děti a o domácnost, ale také umožní otcům rozvíjet své rodičovské kompetence při zachování jistoty zaměstnání a výdělku. Návrh zákona dále zvýznamňuje potřebu sladování pracovního, soukromého a rodinného života ve veřejném povědomí a přispívá k jejímu naplňování v praktickém životě.

U členů JSDH obce se navrhuje se zřetelem na významné pozitivní dopady jejich činnosti umožnit poskytování nemocenského odchýlně od obecné úpravy ve výši 100 % denního vyměřovacího základu.

Pokud jde o sirotčí důchody, má navrhované opatření za cíl zlepšit sociální situaci sirotků tím, že zavádí další alternativní možnost vzniku nároku na sirotčí důchod v případech, kdy by podle současné právní úpravy nárok na tento důchod nevznikl z důvodu, že zemřelý/zemřelá nesplňuje podmínku potřebné doby pojištění pro vznik nároku na „vlastní“ invalidní důchod (úmrtí se fiktivně považuje za den vzniku invalidity).

Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace (RIA) k návrhu tohoto zákona je uvedena v samostatné části a obsahuje podrobné zhodnocení platného právního stavu a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy. Změny, k nimž došlo po projednání vládou, nejsou již v závěrečné zprávě (RIA) uvedeny; závěrečná zpráva (RIA) obsahuje též změny týkající se ošetřovného, které však po projednání vládou byly z návrhu zákona vypuštěny. (odle Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace (RIA) se v takovém případě závěrečná zpráva již nepřeprocovává).

B. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaná právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky, především s ohledem na čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ústavně zaručující právo na přiměřené hmotné zabezpečení a čl. 1 a čl. 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod garantující rovnost obecně i rovnost v základních právech zaručených ústavním pořádkem.

C. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie a mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána

Navrhovaná opatření nejsou v rozporu s dokumenty EU/ES, zejm. pak s Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/04 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a prováděcím předpisem k tomuto Nařízení, tj. Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/09. Návrhem zákona není do právního řádu České republiky implementováno právo EU a návrh zákona není s právem EU v rozporu.

Předmětem navrhované úpravy je zavedení nové dávky nemocenského pojištění. Na tuto novou dávku se budou vztahovat Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/04 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení a prováděcí předpis k tomuto Nařízení, tj. Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/09, a také dvoustranné smlouvy o sociálním zabezpečení, pokud se vztahují na oblast nemocenského pojištění. To platí obdobně, i pokud jde o zmírnění podmínek pro nárok na sirotčí důchod a poskytování nemocenského členům JSDH obce ve výši 100 % denního vyměřovacího základu.

Navrhovaná právní úprava je v souladu s čl. 16 směrnice 2006/54/ES, neboť zaměstnanec může od narození dítěte až do 3 let věku dítěte čerpat rodičovskou dovolenou podle § 196 zákoníku práce. Zaměstnanci, který nastoupí na dávku otcovské poporodní péče (dávku nemocenského pojištění), bude zaměstnavatelem poskytnuta rodičovská dovolená, pokud o ni zaměstnanec zaměstnavatele požádá. Zákoník práce poskytuje zaměstnancům (mužům), kteří čerpají rodičovskou dovolenou v rozsahu, ve kterém je zaměstnankyně oprávněna čerpat mateřskou dovolenou, stejnou ochranu jako zaměstnankyním na mateřské dovolené.

D. Vliv na otázku ochrany soukromí a osobních údajů

Z hlediska ochrany soukromí a osobních údajů nebyly identifikovány žádné negativní dopady. Okruh sledovaných a evidovaných údajů pro posouzení nároku na otcovskou a výplatu otcovské bude prakticky totožný s okruhem údajů evidovaných již v současnosti pro ostatní dávky nemocenského pojištění (např. identifikační údaje zaměstnance, vznik a zánik účasti na pojištění, příp. rozhodnutí příslušného orgánu o svěřeni dítěte do péče). Obdobně jako u těchto údajů bude zajištěna i standardní ochrana údajů získaných v souvislosti s otcovskou v souladu s principy ochrany osobních údajů. Rovněž pokud jde o sirotčí důchody, bude zajištěna standardní ochrana údajů získávaných již nyní pro posouzení nároku na tento důchod a trvání podmínek nároku na jeho výplatu, totéž platí pro ochranu údajů získaných při poskytování nemocenského členům JSDH obce ve výši 100 % denního vyměřovacího základu.

E. Zhodnocení korupčních rizik

Návrh právní úpravy s sebou nepřináší žádná korupční rizika. Předmětem navrhované úpravy je zavedení nové dávky nemocenského pojištění pro všechny pojištěnce, kteří splní všechny podmínky nároku na tuto dávku a zmírnění podmínek nároku na sirotčí důchod. V navrhované právní úpravě se tedy nejedná o změny, které by zakládaly možnost vzniku korupčního jednání, včetně poskytování nemocenského členům JSDH obce ve zvýšené výměře.

F. Zhodnocení dopadu návrhu ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Současná právní úprava obsažená v zákonech o nemocenském a důchodovém pojištění neobsahuje žádná ustanovení, která by narušovala právo na rovné zacházení a vedla k diskriminaci. Předmětem navrhované úpravy je zavedení nové dávky nemocenského pojištění pro všechny pojištěnce, kteří splní všechny podmínky nároku na tuto dávku a zmírnění podmínek nároku na sirotčí důchod a umožnění poskytování nemocenského členům JSDH obce ve zvýšené výměře.

Návrh zákona bude mít pozitivní přínos pro rovnost žen a mužů. Konkrétně zavedení dávky otcovské vytvoří prostor pro participaci mužů na péči o malé děti a o domácnost, ale také umožní otcům rozvíjet své rodičovské kompetence při zachování jistoty zaměstnání a výdělku.

G. Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty

Předpokládá se, že celkové výdaje na novou dávku nemocenského pojištění – otcovskou se promítnou do státního rozpočtu ve výši 630 mil. Kč¹. Dále se očekává roční finanční dopad do výběru pojistného na zdravotní pojištění ve výši 72 mil. Kč. Celkové výdaje České správy sociálního zabezpečení na zavedení nové dávky a první rok provozu se předpokládají ve výši 40,5 mil. Kč (jedná se o mzdové a věcné výdaje, jednorázové výdaje na vybavení kanceláří, náklady na IT, náklady na úpravy aplikačního programového vybavení, výdaje na tisk nových

¹ Za předpokladu 70% využívání ze strany otců, což lze považovat na základě provedených analýz za realistický předpoklad.

tiskopisů žádostí a výdaje na informační kampaň). Opakující se roční výdaje (mzdové a IT) se odhadují na cca 30 mil. Kč.

Pokud jde o sirotčí důchody, náklady budou spočívat ve zvýšení finančních prostředků na krytí nákladů vyššího počtu přiznaných sirotčích důchodů; na základě dat o zamítnutých žádostech o sirotčí důchod lze odhadovat dopad v řádu 200 mil. Kč ročně. S vyšším počtem přiznávaných a vyplácených sirotčích důchodů budou spojeny i dodatečné administrativní náklady na straně České správy sociálního zabezpečení. Půjde jednak o částku 2 mil. Kč, kterou si vyžádá jednorázové přiznání sirotčích důchodů u osob, které nové mírnější podmínky splnily již v minulosti a na něž se bude nová právní úprava také vztahovat. A dále pak výrazně zvýšené administrativní výdaje spojené s agendou přiznávání a výplaty vyššího počtu sirotčích důchodů, zejména pak v situacích zahraničních žadatelů, kdy je výrazně složitější jak fáze přiznání důchodu (doložení všech podkladů) tak i průběh výplaty, především složitost dokládání studia poživatelů těchto důchodů.

Pokud jde o poskytování nemocenského členům JSDH obce, bude mít navrhovaná úprava dopad na státní rozpočet u dočasných pracovních neschopností členů JSDH obce, které nebudou uznány v důsledku pracovního úrazu a budou trvat po dobu delší než 14 kalendářních dnů. Ze statistických údajů Hasičského záchranného sboru České republiky vyplývá, že ročně v průměru přichází v úvahu do 10 případů dočasné pracovní neschopnosti členů JSDH obce, kdy bude poskytováno nemocenské ve zvýšené výměře, což vychází z úrovně úrazovosti členů JSDH obce, kterou lze analogicky vztáhnout k dočasné pracovní neschopnosti vzniklé z důvodu nemoci nebo nařízení karantény. Při průměrné délce trvání dočasné pracovní neschopnosti 43 kalendářních dnů a po odpočtu prvních 14 dnů této neschopnosti, a při zohlednění průměrného výdělku srovnatelných profesí 20 tis. Kč, budou zvýšené dopady na systém nemocenského pojištění dosahovat ročně výše necelých 27 tis. Kč.

H. Zhodnocení dopadů na podnikatelské prostředí

Pro zaměstnavatele se neočekávají finanční přínosy. Nehmotné přínosy lze spatřovat v tom, že otcové, kteří mají možnost pečovat o své děti, jsou spokojenější v zaměstnání, což povede k jejich větší efektivitě a loajalitě jakožto zaměstnanců. U zaměstnavatelů lze předpokládat mírné zvýšení administrativní zátěže a dále lze předpokládat, že zaměstnavatelé budou muset zajistit provoz s nižším počtem zaměstnanců.

Pokud jde o sirotčí důchody a poskytování nemocenského členům JSDH obce ve zvýšené výměře, dopady na podnikatelské prostředí nebudou.

I. Zhodnocení sociálních dopadů

Návrh má pozitivní sociální dopady na rodiny s novorozenci. Finančním přínosem takové rodiny bude na straně otce dítěte příjem (dávka otcovská), který mu nahradí ucházející mzdu (plat). V případě těch otců, kteří v současné době řeší situaci čerpáním dovolené, bude přínosem též možnost ušetřit dovolenou za toto období.

Přínosy nefinančního rázu spočívají především ve větší možnosti navázat pozitivní vazbu otce s dítětem, ve vyšší citové angažovanosti otce a navazující orientaci na potřeby dítěte, ve větším rodičovském sebevědomí, ve větším otevření se možností vyvážené péče o dítě mezi

rodiči, které může vést k rovnějším šancím matky na trhu práce v budoucnosti. Obdobně pozitivní dopady se projeví také u matky dítěte, popř. též členů širší rodiny, a to nejen z důvodu vyšší psychické podpory ze strany otce dítěte, ale i z důvodu jeho pomoci na domácích pracích.

Z dlouhodobého hlediska lze též předpokládat, že větší zapojení otců do péče o novorozence podpoří jejich angažovanost na poli aktivního otcovství, což povede mimo jiné k omezování stereotypů, kdy o dítě se stará matka a povede to tedy k větší rovnosti mezi mužem a ženou.

Obdobné dopady bude mít návrh i na rodiny v případě převzetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů.

Pokud jde o zmírnění podmínek pro nárok na sirotčí důchod, dojde k pozitivnímu dopadu na sociální situaci sirotků, protože řadě z nich nově vznikne nárok na sirotčí důchod.

Pozitivní sociální dopady lze očekávat rovněž u členů JSDH obce a jejich rodin, protože zvýšená částka nemocenského bude mít příznivý vliv na úroveň uspokojování životní potřeb rodin členů JSDH obce a bude rovněž výsledkem ocenění činnosti členů JSDH obce vykonávané v obecném zájmu.

J. Ostatní dopady

Na územní samosprávné celky má návrh zákona dopady, pokud budou v roli zaměstnavatele, a to stejné jako na podnikatelské subjekty. Pokud jde o sirotčí důchody, dopady na územní samosprávné nebudou.

Návrh právní úpravy nemá vliv na životní prostředí.

Návrh právní úpravy nemá vliv na bezpečnost nebo obranu státu.

Pozitivní vliv poskytování nemocenského členům JSDH obce ve zvýšené výměře lze spatřovat na základní územní samosprávné celky, tj. obce, které jsou zřizovateli JSDH obce. Toto opatření může motivovat ke zvýšení zájmu o členství v JSDH obce a podpořit kvalitní a odpovědné plnění úkolů členů JSDH obce.

Důvodová zpráva – Zvláštní část

K čl. I – změna zákona o nemocenském pojištění

K bodu 1

Upřesňuje rozsah působnosti zákona o nemocenském pojištění; ze systému nemocenského pojištění bude náležet další peněžitá dávka v případě péče otce o narozené dítě.

K bodu 2

Další sociální událostí, s níž je spojen vznik nároku na dávku nemocenského pojištění, bude nástup na dávku otcovské poporodní péče.

K bodu 3

Upřesnění navazující na bod 10.

K bodům 4 a 11

Legislativně technická úprava navazující na bod 11.

Navrhované upřesnění pojmu domácnosti se přesunuje z § 39 do § 3, které obsahuje vymezení některých pojmů pro účely zákona o nemocenském pojištění.

K bodu 5

Do systému nemocenského pojištění se zavádí nová dávka, jejímž účelem je kompenzovat příjem ucházející pojištěnci v důsledku nutnosti přerušit z důvodu stanovené sociální události výdělečnou činnost. Zavedením dávky otcovské poporodní péče jako dávky nemocenského pojištění se proto zdůrazňuje její charakter, neboť nemá být jen odměnou za navázání vztahu pojištěnce s dítětem, ale alespoň částečnou náhradou příjmu, který pojištěnci z tohoto důvodu uchází; v tomto směru se charakterem blíží ošetřovnému poskytovanému z důvodu péče o zdravé dítě do 10 let věku.

K bodům 6 až 8

U nové dávky se navrhuje obdobný režim, který je zaveden i pro ostatní dávky nemocenského pojištění pro účely nároku na výplatu dávky, stanovení denního vyměřovacího základu, vzdání se nároku na výplatu dávky a vedení evidence zaměstnavatelem.

K bodům 9 a 15

Navrhuje se umožnit poskytování nemocenského ve zvýšené výměře 100 % denního vyměřovacího základu pojištěncům - členům jednotky sboru dobrovolných hasičů obce, kteří byli uznáni dočasně práce neschopnými, nebo jim byla nařízena karanténa z důvodu, že se prokazatelně podíleli na provádění záchranných nebo likvidačních prací při požáru, ekologické nebo průmyslové havárii, při povodni, vichřici nebo vyšším stupni větrné pohromy nebo při jiných mimořádných událostech. Podmínkou rovněž je, že jednotka sboru dobrovolných hasičů obce byla povolána k zásahu operačním střediskem hasičského záchranného sboru. Další podmínkou k přiznání nemocenského ve zvýšené výměře je, aby hasičský záchranný sbor kraje, jehož operačním střediskem byla jednotka k zásahu povolána, vyhotovil potvrzení o tom, že žadatel o nemocenské je členem jednotky sboru dobrovolných hasičů obce, zúčastnil se zásahu a že k jeho dočasné pracovní neschopnosti nebo k nařízení karantény došlo v souvislosti se zásahem, k němuž byla tato jednotka povolána.

K bodu 10

K § 38a odst. 1

Nárok na otcovskou má otec dítěte, který s matkou o dítě pečuje v období šesti týdnů ode dne narození. Otcí nárok na dávku vzniká i v případě, kdy jsou matka, dítě, nebo oba dva ze zdravotních důvodů umístěni ve zdravotnickém zařízení lůžkové péče. I v těchto pro rodinu složitých situacích je žádoucí posilovat vztahy mezi otcem, matkou dítěte a dítětem. Účelem otcovské je především posílit vazbu mezi dítětem a jeho biologickým otcem. Za otce dítěte bude pro účely této dávky považován ten, kdo je v matrice - knize narození - zapsán jako otec. Nárok na otcovskou nebude mít druh matky dítěte, který není otcem dítěte, a to ani v případě, kdy by otce dítěte nebylo (např. není-li znám či zemřel, babička, děda či teta dítěte, žijící s matkou dítěte v domácnosti).

Podobně jako v případě péče o vlastní novorozené dítě v době po narození se jeví potřebné zavést obdobné opatření i v případě převzetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu. Přitom se vychází z toho, že právě v tomto případě je také nutné podpořit vytvoření vazby mezi dítětem převzatým do péče a jeho náhradním rodičem. Nárok na otcovskou bude mít osoba, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu. V případě převzetí dítěte do společné péče má nárok na otcovskou jen jeden z oprávněných.

K § 38a odst. 2

Otcovská se navrhuje jako dávka krátkodobá, proto není třeba vyžadovat obecnou podmínku čekací doby platnou pro všechny pojištěnce jako v případě peněžité pomoci v mateřství (270 dnů účasti na nemocenském pojištění v posledních dvou letech před porodem). Navrhuje se proto zavedení čekací doby pouze u těch pojištěnců, jejichž účast na nemocenském pojištění je dobrovolná, tj. pro OSVČ a zahraniční zaměstnance, neboť tyto osoby mohou skutečnost, zda jsou či nejsou účastni nemocenského pojištění, sami libovolně ovlivnit. Délka čekací doby se navrhuje stejná, jako u nemocenského (§ 24 zákona o nemocenském pojištění).

K § 38a odst. 3

Cílem nově zaváděné dávky je především přispět k vytvoření pozitivní vazby mezi dítětem a otcem dítěte. Vzhledem k tomu, že po ukončení šestinedělí se může otec dítěte či manžel matky dítěte s matkou dítěte vystřídat při pobírání peněžité pomoci v mateřství [§ 32 odst. 1 písm. e) a navazující ustanovení zákona o nemocenském pojištění], mohou rodiče po ukončení šestinedělí řešit svou situaci tak, jak jim to pro konkrétní případ vyhovuje. Smyslem otcovské je zapojení otce do péče o novorozené dítě v době krátce po porodu, získávání nových zkušeností a posilování rodinných vazeb.

Má-li být účel dávky naplněn, je vhodné, aby otec dítěte mohl pobírat tuto dávku také v době, kdy je dítě (nebo i matka dítěte) ze zdravotních důvodů umístěno ve zdravotnickém zařízení lůžkové péče, a mohl tak navázat s dítětem kontakt v raném období jeho života a v neposlední řadě pomoci matce a podpořit jí v mnohdy nelehké životní situaci.

V praxi se stávají situace, kdy narozené dítě je ze zdravotních důvodů umístěno ve zdravotnickém zařízení lůžkové péče delší dobu a rodiče za dítětem pravidelně i vícekrát denně za dítětem docházejí. Pokud by novorozenec byl ve zdravotnickém zařízení po dobu celého šestinedělí, nemohl by otec dítěte nárok na otcovskou uplatnit, ačkoliv pomáhá matce dítěte a za dítětem dochází.

K § 38a odst. 4

Nárok na otcovskou může pojištěnci vzniknout v tomtéž případě péče pouze jednou, dávku tedy nelze čerpat opakovaně a z téhož titulu péče ji může čerpat pouze jeden oprávněný. Za týž případ se bude považovat situace, kdy pojištěnec z důvodu péče o novorozené dítě

nebo převzetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů za stanovených okolností přestane vykonávat výdělečnou činnost. Přitom platí zásada „jeden porod – jedna dávka“, což znamená, že pojištěnci bude náležet otcovská pouze jednou i v případě vícečetného porodu.

K § 38a odst. 5

Vzhledem k charakteru dávky, jejímž účelem je péče pojištěnce s matkou o novorozené dítě, vylučuje se nárok na tuto dávku pro pojištěnce vykonávající pojištěnou činnost ve vazbě, odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody zařazené do práce a osoby ve výkonu zabezpečovací detence zařazené do práce.

K § 38b odst. 1 a 2

Podpůrčí doba pro otcovskou se navrhuje v délce jednoho týdne (7 kalendářních dnů), což je doba, kterou lze z hlediska dosažení daného účelu považovat za minimální.

K § 38b odst. 3

Otcovskou není možné poskytovat v době, kdy rodiče přestali o dítě pečovat, a dítě bylo z tohoto důvodu umístěno v zařízení poskytujícím nepřetržitou péči nebo bylo svěřeno do péče nahrazující péči rodičů; předčasné skončení podpůrčí doby pro otcovskou vyplývá z účelu dávky.

K § 38b odst. 4

Vzhledem k délce podpůrčí doby se navrhuje podpůrčí dobu nepřerušovat a v těch případech, kdy z objektivních důvodů přestane mít otec v průběhu týdne možnost o dítě plnohodnotně pečovat, navrhuje se nechat otcovskou, na kterou již vznikl nárok, prostě bez dalšího doběhnout. Půjde např. o situaci, kdy v průběhu pobírání otcovské bude otec dítěte hospitalizován, dítě zemře.

K § 38b odst. 5

Řeší se situace, kdy pojištěnci vznikne nárok na další otcovskou v době, kdy ještě neuplynula podpůrčí doba u předchozí otcovské. Souběh nároků na dvě dávky otcovské se řeší tak, že se vyplácí jen otcovská, na kterou vznikl nárok dříve, avšak počátek podpůrčí doby u další otcovské se stanoví podle zásad uvedených v odstavci 2, tedy že podpůrčí doba u další otcovské plyne, i když se otcovská nevyplácí a tato další otcovská se začne vyplácet, až zanikne nárok na předchozí otcovskou.

Vzhledem k tomu, že den nástupu na otcovskou si pojištěnec určuje v období prvních šesti týdnů života dítěte výhradně na základě vlastního rozhodnutí, zamezuje se tomu, aby otec čerpal otcovskou pouze ve dnech pracovního klidu, např. jen v sobotu a v neděli.

K § 38c

Výši otcovské se navrhuje stanovit shodně jako výši peněžité pomoci v mateřství poskytované muži, a to včetně sazby 70 %. Vychází se ze zásady, že denní výše dávky, tj. úroveň zabezpečení, kterou pojištěnci poskytují obě dávky, by měla být shodná.

K § 38d

Obdobně jako v případě péče o dítě z důvodu porodu se jeví potřebné zavést obdobné opatření i z důvodu převzetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu. Přitom se vychází z toho, že v tomto případě je také nutné podpořit vytvoření vazby mezi dítětem převzatým do péče a jeho náhradním rodičem. Je však žádoucí, aby i zde se

jednalo o období v poměrně krátké době po převzetí dítěte do péče, kdy je vytváření příslušných vazeb sice nejintenzivnější, současně však též pro obě strany nejnáročnější.

K bodu 12

Podle zákona o nemocenském pojištění platí, že základní zásadou pro výplatu dávek je, že z jednoho pojištění nemůže současně vzniknout nárok na výplatu více dávek. Navrhuje se proto řešení případů, kdy vznikne souběh nároku na několik dávek z téhož pojištění a stanoví se, která z těchto dávek je vyplácena přednostně. Vzhledem k tomu, že zákon o nemocenském pojištění řeší problém souběhu více různých dávek z téhož pojištění tak, že obecně preferuje nárok na výplatu dávky vyšší před nárokem na výplatu dávky nižší (tj. peněžité pomoci v mateřství před dávkami v nemoci a nemocenského před ošetřovným), zavádí se sice přednost peněžité pomoci v mateřství před otcovskou (tato možnost je však spíše teoretická), sama otcovská však bude mít přednost před nárokem na výplatu dávek v nemoci, protože při stejném způsobu stanovení denního vyměřovacího základu je jeho procentní sazba (a tím i výsledná denní výše dávky) vyšší, než procentní sazba pro výpočet nemocenského či ošetřovného.

Pokud se například pojištěnci v době dočasné pracovní neschopnosti narodí dítě a požádá si o otcovskou, nebude dočasná pracovní neschopnost ukončována, a přesto nemocenské nebude vypláceno po dobu poskytování otcovské a výplata nemocenského bude následně pokračovat po skončení podpůrní doby otcovské.

K bodu 13

Řeší se situace, kdy pojištěnci vznikl nárok na různé dávky z několika pojištění; i v tomto případě se navrhuje přejmout úpravu, která je v zákoně o nemocenském pojištění již uvedena s tím, že bude-li jednou z těchto souběžných dávek otcovská, bude se úhrn souběžných dávek dopočítávat do výše otcovské jako dávky nejvyšší z hlediska procentní sazby nejvyšší.

K bodu 14

Obdobně jako u ostatních dávek nemocenského pojištění bude v případě otcovské třeba uplatnit nárok na výplatu otcovské předepsaným způsobem, tj. na stanoveném tiskopise. Vzhledem k tomu, že v případě otcovské nebude vznik sociální situace deklarován žádným subjektem (ošetřující lékař, zdravotnické zařízení, škola, apod.), bude tiskopis k dispozici na webových stránkách ČSSZ.

Vzhledem k tomu, že se jedná o krátkodobou dávku, není vhodné zavádět vícedílný tiskopis. Pro jednodušší administrativu se navrhuje, aby se žádost o otcovskou předávala spolu s údaji pro výpočet dávky najednou, a to až po uplynutí podpůrní doby.

K bodu 16

Osvědčení skutečnosti o převzetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů bude žadatel dokládat rozhodnutím příslušného orgánu.

K bodu 17

Otcovská se vzhledem k týdenní podpůrní době bude vyplácet za období, za které bylo osvědčeno splnění stanovených podmínek (tj. obdobně jako u nemocenského a ošetřovného); realizace výplaty jiným způsobem by nebyla praktická.

K bodu 18

V návaznosti na zavedení nové dávky se upřesňuje ustanovení o zahájení řízení o dávku.

K čl. II – Přejchodná ustanovení

K bodům 1 a 2

V případě otcovské se jedná o standardní přechodné ustanovení, které zakládá ode dne účinnosti zákona nárok na otcovskou i v případech, kdy se nové podmínky pro vznik nároku na dávky splnily před tímto dnem, avšak podle dosavadní právní úpravy by nárok na ně nevznikl. Tento postup je důvodný s ohledem na charakter a funkci otcovské.

K bodu 3

Jedná se o standardní přechodné ustanovení, které zakládá ode dne účinnosti tohoto zákona nárok na nemocenské ve výši 100 % denního vyměřovacího základu pro pojištěnce – členy jednotky sboru dobrovolných hasičů obce uvedené v § 29 odst. 2, pokud ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona trvá jejich nárok na výplatu nemocenského, splňují podmínky stanovené zákonem o nemocenském pojištění a doloží příslušné OSSZ potvrzení podle § 109 odst. 3 písm. c) zákona o nemocenském pojištění.

K čl. III – Změna zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

Doba výplaty dávky otcovské poporodní péče jako vyloučená doba se bude zapisovat do evidenčního listu důchodového pojištění v rozsahu, v jakém byla dávka skutečně podle potvrzení orgánu nemocenského pojištění vyplacena. Mezi povinnosti zaměstnavatelů týkající se evidence rozhodných údajů se proto doplňuje povinnost evidovat dobu, po kterou byla vyplácena dávka otcovská poporodní péče.

K čl. IV – Změna zákona o důchodovém pojištění

K bodu 1

Zavedení dávky otcovské poporodní péče se promítá i do okruhu osob, které jsou účastny důchodového pojištění, a to prostřednictvím institutu náhradních dob pojištění. Tento druh náhradní doby pojištění se bude hodnotit, obdobně jako náhradní doba pojištění z titulu dočasné pracovní neschopnosti v době po skončení výdělečné činnosti zakládající účast na nemocenském pojištění, v rozsahu 80 %.

K bodu 2

Zahrnutí podpůrčí doby u dávky otcovské poporodní péče se promítá do druhů vyloučených dob pro stanovení osobního vyměřovacího základu.

K bodům 3 a 5

V návaznosti na úpravu v občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.) se v zákoně o důchodovém pojištění upravují překonaná ustanovení, neboť občanský zákoník již svěřeni dítěte do společné výchovy manželů výslovně institucionálně neupravuje a kromě toho v § 953 a násl. používá dikce „svěřeni dítěte do péče“ (jiné osoby) namísto dřívějšího „svěřeni do výchovy“.

K bodu 4

Rozšiřuje se okruh případů, kdy vznikne nárok na sirotčí důchod. Návrh umožní, aby nárok na sirotčí důchod vznikl i v případě, kdy zemřelý získal jen krátkou dobu důchodového pojištění, a proto osiřelému dítěti nárok na sirotčí důchod podle dosavadní právní úpravy nevznikl. Navrhuje se, aby nárok na sirotčí důchod vznikl i v případě, že bude získána

stanovená minimální doba důchodového pojištění, tj. aspoň jeden rok, popřípadě u pojištěnce staršího 38 let aspoň dva roky; období, ve kterém se bude sledovat splnění této podmínky, se přitom nemění, tj. např. u pojištěnce staršího 38 stačí získat kdykoliv v období 20 let přede dnem smrti aspoň dva roky důchodového pojištění. Bude se však vzhledem k tomu, že má postačovat jen tato velmi krátká doba pojištění, vyžadovat, aby se jednalo o dobu důchodového pojištění uvedenou v § 11 a § 13 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, tj. o dobu, za kterou se platí pojistné na důchodové pojištění.

Výše sirotčího důchodu se i v případě splnění nových podmínek bude stanovovat obecným způsobem; sirotčí důchod by tak i v případě splnění nových minimálních podmínek pro vznik nároku na sirotčí důchod v roce 2016 činil nejméně 2 748 Kč měsíčně (základní výměra by činila 2 440 Kč a procentní výměra nejméně 40 % minimální výměry starobního nebo invalidního důchodu uvedené v § 33 odst. 2 věť třetí zákona o důchodovém pojištění, tj. nejméně 308 Kč).

K čl. V- Přejchodné ustanovení

Jedná se o standardní přechodné ustanovení, které zakládá ode dne účinnosti zákona nárok na sirotčí důchod i v případech, kdy se nové podmínky pro vznik nároku na sirotčí důchod splnily před tímto dnem, avšak podle dosavadní právní úpravy nárok na sirotčí důchod nevznikl; tato úprava v přechodném ustanovení je důvodná vzhledem k charakteru a funkci sirotčího důchodu.

K čl. VI – Změna zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

Příslušník bezpečnostních sborů by sice mohl v případě čerpání dávky otcovské poporodní péče požádat o poskytnutí rodičovské dovolené podle § 82 resp. § 83 zákona č. 361/2003 Sb., nicméně pro tento institut by bylo vhodnější, účelnější a efektivnější, aby se jednalo o překážku ve službě, přičemž příslušníkovi bude vyplácena dávka nemocenského pojištění – dávka otcovské poporodní péče (tzv. otcovská). V této souvislosti je nutné upozornit na rozdílnost právní úpravy zákona oproti zákoníku práce. U příslušníků bezpečnostních sborů dochází v případě čerpání rodičovské dovolené ze zákona k jejich zařazení do zálohy neplacené, což má významné konsekvence do vlastního služebního poměru příslušníka. Příslušníkovi zařazenému v neplacené záloze není poskytována taková právní ochrana jako zaměstnanci čerpajícímu rodičovskou dovolenou v rozsahu doby, po kterou je zaměstnankyně oprávněna čerpat mateřskou dovolenou. Příslušník nemá právní nárok na to, být po vynětí ze zálohy neplacené (po skončení rodičovské dovolené) ustanoven na stejné služební místo, na němž byl ustanoven před zařazením do této zálohy. V krajním případě (při obsazení všech služebních míst v místě služebního působiště příslušníka) může být dokonce zařazen do zálohy pro přechodně nezařazené se všemi dopady. Rovněž nelze opomenout fakt, že zařazení příslušníka do zálohy neplacené je rozhodováním ve věcech služebního poměru, což téměř vylučuje, aby bylo v době narození dítěte pružně a v souladu se zákonem reagováno na tuto událost (vede se správní řízení se všemi zákonnými náležitostmi).

S ohledem na shora uvedené, tedy zavedení doby čerpání dávky otcovské jako omluvené překážky ve službě, je též navrhována změna ustanovení § 66 odst. 3 a 5 zák. č. 361/2003 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

K čl. VII – Změna zákoníku práce

V § 192 zákoníku práce se řeší případný souběh dávky otcovské poporodní péče a náhrady mzdy, kdyby byl zaměstnanec uznán dočasně práce neschopným, a to stejně jako v případě peněžité pomoci v mateřství, tj. náhrada mzdy se nebude vyplácet, bude-li zaměstnanci náležet dávka otcovské poporodní péče.

K čl. VIII – Účinnost

Nabytí účinnosti zákona se navrhuje prvním dnem devátého kalendářního měsíce následujícího po jeho vyhlášení. Lhůta devíti měsíců je minimální doba, kterou potřebují orgány sociálního zabezpečení pro implementaci nové právní úpravy, a to zejména pro přípravu a řádné zajištění technických podmínek pro výplatu dávek.

V Praze dne 11. května 2016

Předseda vlády:

Mgr. Bohuslav Sobotka v.r.

Ministryně práce a sociálních věcí:

Mgr. Michaela Marksová v.r.